

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÊ VÂN ANH

THIẾT KẾ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO
MÔN ĐỊA LÍ THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN
NĂNG LỰC HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÊ VÂN ANH

**THIẾT KẾ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO
MÔN ĐỊA LÍ THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN
NĂNG LỰC HỌC SINH THPT TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Ngành: Lý luận và phương pháp dạy học Địa Lí
Mã số: 8.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN PHƯƠNG LIÊN

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi, các số liệu trích dẫn có nguồn gốc rõ ràng. Kết quả trong luận văn chưa được công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả luận văn

Lê Văn Anh

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực hiện luận văn, tôi đã nhận được sự giúp đỡ quý báu của nhiều tập thể, cá nhân trong và ngoài nhà trường.

Trước hết, tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, Ban chủ nhiệm khoa Địa Lí cùng các thầy, cô giáo Trường Đại học Sư Phạm - Đại học Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập tại trường.

Tôi xin được gửi lời cảm ơn sâu sắc đến **PGS.TS. Nguyễn Phương Liên**, người đã hết lòng hướng dẫn tôi trong quá trình tìm hiểu, nghiên cứu và triển khai luận văn thạc sĩ này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn, Ban Giám hiệu trường THPT Thái Nguyên và giáo viên, học sinh các trường THPT trên địa bàn Tỉnh Thái Nguyên đã giúp đỡ tôi trong quá trình triển khai thực hiện luận văn.

Mặc dù đã rất cố gắng nhưng chắc chắn luận văn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót, vì vậy rất mong được sự đóng góp ý kiến của thầy, cô giáo, các bạn đồng nghiệp, các bạn học viên để luận văn được hoàn chỉnh hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả luận văn

Lê Văn Anh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	8
4. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu	9
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	9
6. Đóng góp của đề tài	10
7. Cấu trúc của luận văn	11
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC THIẾT KẾ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO MÔN ĐỊA LÍ THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH THPT	12
1.1. Cơ sở lí luận	12
1.1.1. Một số khái niệm cơ bản	12
1.1.2. Đặc điểm của hoạt động trải nghiệm sáng tạo	19
1.1.3. Cơ sở xuất phát của vấn đề tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong dạy học địa lí ở trường phổ thông	23
1.1.4. Hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lí trong trường THPT	25
1.2. Cơ sở thực tiễn	33
1.2.1. Môn địa lí và dạy học môn địa lí ở trường THPT	33
1.2.2. Đặc điểm tâm sinh lý và trình độ nhận thức của học sinh THPT Tỉnh Thái Nguyên	38
1.2.3. Thực trạng thiết kế và tổ chức hoạt động học tập trải nghiệm sáng tạo trong dạy học Địa lí ở trường THPT	42
Tiểu kết chương 1	48

Chương 2. THIẾT KẾ CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO	
   THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH THPT	49
2.1. Các nguyên tắc thiết kế hoạt động trải nghiệm sáng tạo	49
2.1.1. Nguyên tắc đảm bảo logic của các hoạt động trong một chủ đề hoạt động	
trải nghiệm sáng tạo	49
2.1.2. Nguyên tắc đảm bảo sự trải nghiệm của học sinh	49
2.1.3. Nguyên tắc đảm bảo môi trường để học sinh sáng tạo	50
2.2. Những vấn đề cơ bản của thiết kế hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa	
lí theo định hướng phát triển năng lực học sinh THPT	51
2.2.1. Xác định chuẩn đầu ra hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lí theo	
hướng phát triển năng lực học sinh THPT	51
2.2.2. Xác định nội dung hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lí theo hướng	
phát triển năng lực học sinh THPT	56
2.2.3. Đánh giá hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lí theo hướng phát triển	
năng lực học sinh THPT	59
2.2.4. Qui trình thực hiện hoạt động học tập TNST cho học sinh	70
Tiểu kết chương 2	82
Chương 3. THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM	83
3.1. Mục đích thực nghiệm	83
3.2. Nhiệm vụ thực nghiệm	83
3.3. Tổ chức thực nghiệm	83
3.3.1. Chọn trường thực nghiệm	83
3.3.2. Chuẩn bị thực nghiệm	84
3.3.3. Kết quả thực nghiệm	87
Tiểu kết chương 3	95
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	96
1. Kết luận	96
2. Khuyến nghị	96
TÀI LIỆU THAM KHẢO	98
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT

CNXH	: Chủ nghĩa xã hội
CT GDPT	: Chương trình giáo dục phổ thông
GTVT	: Giao thông vận tải
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
KCN	: Khu công nghiệp
PPDH	: Phương pháp dạy học
SGK	: Sách giáo khoa
THPT	: Trung học phổ thông
TNST	: Trải nghiệm sáng tạo

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1:	Thực trạng nhận định của giáo viên về ý nghĩa của hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lý ở nhà trường THPT	44
Bảng 1.2:	Thực trạng nội dung môn Địa lý trong các hoạt động TNST	45
Bảng 1.3:	Thực trạng phương pháp tổ chức hoạt động TNST trong dạy học môn Địa lý ở nhà trường THPT	46
Bảng 1.4:	Thực trạng con đường tổ chức hoạt động TNST trong dạy học môn Địa lý ở nhà trường THPT	47
Bảng 1.5:	Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng tới thiết kế và tổ chức hoạt động TNST trong dạy học môn Địa lý ở nhà trường THPT	47

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngày 4/11/2013, Hội nghị Trung ương 8 khóa XI của Đảng đã ra Nghị quyết số 29-NQ/TW “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”. Nghị quyết mang tính định hướng chiến lược cho sự thay đổi của hệ thống giáo dục Việt Nam chuyển từ “tiếp cận nội dung” sang “tiếp cận năng lực”. Nghĩa là hệ thống giáo dục không phải chỉ giúp người học biết được cái gì mà quan trọng cốt lõi là hệ thống giáo dục giúp người học phát triển toàn diện các phẩm chất nhân cách, chú trọng năng lực vận dụng tri thức trong những tình huống thực tiễn nhằm chuẩn bị cho con người năng lực giải quyết các tình huống của cuộc sống và nghề nghiệp.

Theo định hướng của Nghị quyết 29, ngày 27/7/2017, Chương trình giáo dục phổ thông (GDPT) tổng thể vừa được Ban Chỉ đạo đổi mới chương trình sách giáo khoa giáo dục phổ thông thông qua. Chương trình tổng thể nêu lên 5 phẩm chất chủ yếu cần hình thành, phát triển ở học sinh là: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực, trách nhiệm. Về năng lực, chương trình hướng đến 10 năng lực cốt lõi (những năng lực mà ai cũng cần có để sống và làm việc trong xã hội hiện đại) gồm:

Những năng lực chung được tất cả các môn học và hoạt động giáo dục góp phần hình thành, phát triển: Năng lực tự chủ và tự học, năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo.

Những năng lực chuyên môn được hình thành, phát triển chủ yếu thông qua một số môn học, hoạt động giáo dục nhất định: Năng lực ngôn ngữ, năng lực tính toán, năng lực tìm hiểu tự nhiên và xã hội, năng lực công nghệ, năng lực tin học, năng lực thẩm mỹ, năng lực thể chất.

Bên cạnh việc hình thành, phát triển các năng lực cốt lõi, chương trình giáo dục phổ thông còn góp phần phát hiện, bồi dưỡng năng lực đặc biệt (năng khiếu) của học sinh.

Để thực hiện được hiệu quả chương trình giáo dục phổ thông mới thì giáo dục cần quán triệt và thực hiện đầy đủ, đúng đắn nguyên lý giáo dục “học đi đôi với hành, lý luận gắn liền với cuộc sống, giáo dục nhà trường gắn liền với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội”, nghĩa là "Nhà trường ngày nay là nhà trường hoạt động... Phương pháp giáo dục bằng hoạt động... hoạt động cùng nhau, hoạt động hợp tác giữa thầy và trò, hoạt động hợp tác giữa trò - trò", hoạt động giúp học sinh liên hệ, vận dụng được những điều đã học vào thực tiễn cuộc sống.

Học từ trải nghiệm thực tế, trải nghiệm sáng tạo là xu hướng, phương pháp học mới đã thu hút rất nhiều sự quan tâm của những người làm giáo dục. Mô hình học tập từ trải nghiệm ngày càng được nhân rộng và thu hút sự tham gia của nhiều người do tính hiệu quả mà nó đem lại. Học tập trải nghiệm là một quá trình xã hội bao gồm hoạt động dạy và hoạt động học. Hai hoạt động này được liên hệ bằng vốn hiểu biết và kinh nghiệm cụ thể của người học, trên cơ sở đó, giáo viên hệ thống hóa những tri thức, kĩ năng, kĩ xảo, đáp ứng mục tiêu dạy học. Để thực hiện tốt hoạt động trải nghiệm sáng tạo cần gắn thực tiễn nhà trường với xã hội, hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất cho học sinh đáp ứng những yêu cầu đổi mới giáo dục theo định hướng mà bộ giáo dục đề ra cũng như đáp ứng kì vọng của những người dân vào nền giáo dục của đất nước. Tuy nhiên hiện nay hầu như chỉ mới tiến hành dạy lí thuyết, các hoạt động thực hành chưa triển khai được do thiếu thời gian, khó khăn về kinh phí. Do đó, kiến thức Địa lí của học sinh thường nghèo nàn, việc cung cấp và bổ sung kiến thức Địa lí cho học sinh còn nhiều hạn chế.

Địa lí được coi là "ngành học về thế giới" đưa vào giảng dạy ở các trường phổ thông nhằm mục đích trang bị cho học sinh những kiến thức cơ bản về khoa học địa lí, cũng như vận dụng những kiến thức đó vào cuộc sống để biết cách ứng xử với môi trường tự nhiên và xã hội xung quanh, đồng thời đáp ứng với yêu cầu phát triển của đất nước. Thực tế cho thấy, bộ môn Địa lí khác với các môn khoa học tự nhiên khác ở chỗ: đối tượng nghiên cứu của nó rất rộng, trải dài trên nhiều lãnh thổ và mỗi nơi lại có những nét đặc trưng. Vì thế, khi hình thành khái niệm địa lí (nhất là các khái niệm địa lí chung) không có gì tốt bằng việc học sinh được tự mình trải nghiệm và rút ra khái niệm sẽ làm vấn đề được rõ nét và khắc sâu hơn. Việc học trải nghiệm giúp tạo hứng thú cho học sinh mà vẫn đảm bảo cung cấp kiến thức theo yêu cầu của chương trình.

Từ những lý do trên, tôi đã chọn vấn đề ***“Thiết kế hoạt động trải nghiệm sáng tạo môn Địa lí theo định hướng phát triển năng lực học sinh THPT tỉnh Thái Nguyên”*** làm đề tài nghiên cứu.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Hoạt động học tập trải nghiệm sáng tạo theo định hướng phát triển năng lực của học sinh đã được nhiều nước trên Thế giới áp dụng trong quá trình dạy học từ lâu, nhưng ở Việt Nam, vấn đề này còn khá mới mẻ. Việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo theo định hướng phát triển năng lực học sinh mới dừng lại ở cấp độ thấp (thực hành), hoặc hình thức tổ chức chưa đa dạng, phong phú, chưa phát huy được tối đa năng lực của người học. Về tài liệu nghiên cứu, cho đến nay mới chỉ có một số tài liệu nghiên cứu, luận văn, luận án về việc tổ chức hoạt động học tập trải